

СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ І ЛЮДСЬКИЙ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ: МІЖРЕГІОНАЛЬНИЙ СЕМІНАР-ДИСПУТ

«ТРЕТЯ ПРОФЕСІЙНА РЕВОЛЮЦІЯ» ТА РОЗВИТОК ВИЩОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

*Л. С. Шевченко, доктор економічних наук, професор
Національний університет
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*

Напрямок розвитку вищої освіти залежить від етапу економічного та технологічного розвитку суспільства, структурних зрушень у способах та формах соціальної організації професійної діяльності, а також від глобальних тенденцій. Британський історик Г. Перкін в історії Нового часу виокремив три професійні революції. Перша пов'язана з появою вільних професій і відбувається в доіндустріальному суспільстві; друга передбачає формування масових професій в індустріальному суспільстві; третя, змістом якої є формування транспрофесіоналізму, відбувається в умовах переходу до постіндустріального суспільства [1].

Відповідно існують та змінюють один одного доіндустріальні, індустріальні та постіндустріальні формати (технології) навчання. В індустріальному суспільстві переважає модель вищої освіти, пов'язана з *професіоналізацією*. Її головною метою є формування і засвоєння знань та навичок, необхідних для конкретної сфери діяльності, спеціалізація знань та умінь. Організація навчального процесу у ВНЗ підпорядковується підготовці фахівців із конкретної професії, з певною кваліфікацією відповідно до потреб ринку праці. У постіндустріальному суспільстві вузька кваліфікація значної частини найманих працівників припиняє відповідати вимогам часу, а на зміну професіоналам приходять *транспрофесіонали* — фахівці, здатні опа-

новувати нові або суміжні професії, працювати в різних професійних середовищах та організаційних структурах. Багато хто з дослідників слушно ставить питання про створення університетів четвертого покоління — мультиверситетів, трансуніверситетів.

Аналогічно мають змінюватися підходи й до організації юридичної освіти: метою базової підготовки юристів усіх кваліфікаційних рівнів має бути підготовка юриста широкого профілю, що дасть можливість забезпечити академічну та професійну мобільність фахівця. Інтелектуалізація юридичної освіти на нинішньому етапі її розвитку повинна передбачати зростання ролі, а головне — частки універсальних знань; зміцнення міжпредметних зв'язків; розвиток фундаментальної освіти; гуманізацію та гуманітаризацію освіти — орієнтацію на задоволення інтересів особи, яка навчається, розвиток її індивідуальних здібностей і можливостей, створення сприятливих можливостей для творчості та самореалізації особистості. Виняткової актуальності при цьому набуває компетентнісний підхід у навчанні.

Першими практичними кроками до модернізації юридичної освіти в Україні можуть бути:

по-перше, введення до навчальних планів курсів, які дають право на *комбіновано інтегральний ступінь* (право і управління; право і економіка; право і психологія; право і журналістика тощо). Це сучасна тенденція вищої освіти у багатьох зарубіжних країнах (США, Велика Британія, Росія). У розвитку економічної теорії і права, наприклад, її наслідком уже стало формування такої галузі знань, як *економічна теорія права* та *економіка права*. У рамках останньої працюють дедалі більше юристів та економістів — представників різних шкіл і підходів;

по-друге, запровадження в юридичних ВНЗ *дуальних програм навчання* — комбінацій двох програм, кожна з яких відповідає одній конкретній спеціальності і ступеню, є важливою складовою траєкторії індивідуального навчання. Завдяки спеціально складеному навчальному плану студент може одночасно здобувати дві освіти [2].

Найбільш перспективними у цьому плані є відносини між правом і економікою. Роберт У. Гордон, професор права Єльського університету (США), зазначає, що ще в 1930-ті роки студенти і викладачі юридичних факультетів США виявляли певний інтерес до економіки, історії, психології, соціології та культурної антропології, але ці дисципліни залишалися на периферії юридичного навчання. Проте з 1970-х років одна галузь права за іншою стали запозичувати економічні знання для пояснення того, які саме юридичні норми та інститути ефективні або можуть бути більш ефективними. Економічна теорія й економічні викладення тепер стійко закріпилися в академічній юридичній літературі, а декілька відомих професорів економіки і

права стали федеральними суддями. Нові викладачі юриспруденції, особливо в елітарних навчальних закладах, часто мають докторські ступені не тільки з юридичних наук, а й з економіки, історії, політології, філософії або соціології [3].

Вибір напрямку модернізації вітчизняної юридичної освіти — за ВНЗ. Однак менеджмент юридичного університету повинен розуміти, що сучасна економічна освіта в розвинених країнах уже стала стратегічним напрямом підготовки висококваліфікованих юристів, запорукою формування їх успішної професійної кар'єри.

ЛІТЕРАТУРА

1. Три профессиональные революции и миссия менеджера по персоналу [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.buklib.net/component/option,com_book/task,view/Itemid,36/catid,159/id,5819
2. Быкадорова А. Идеальный университет: утопия, как она есть [Электронный ресурс] / А. Быкадорова. — Режим доступа: <http://www.relga.ru/Environ/WebObjects/tgu-www.woa/wa/Main?textid=1983&level1=main&level2=articles>.
3. Гордон Р. У. Юридична освіта в США: витоки і розвиток / Р. У. Гордон // Правова освіта. — 2008. — 9 берез.

СПРАВЕДЛИВІСТЬ ЯК ПІДГРУНТЯ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ

*О. А. Гриценко, доктор економічних наук, професор
Національний університет
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*

Людський розвиток — це продуктивний процес реалізації внутрішніх потенцій людини шляхом найкращого виявлення її творчої природи відповідно до своїх потреб та інтересів. На кожному етапі людської історії цей розвиток набував конкретних форм, які дозволяли певним чином вирішувати всезагальну суперечність історії: між *свободою* кожної людини та її *рівністю* стосовно інших людей. Алгоритм розв'язання цієї суперечності вирішувався на основі пошуку моделі справедливого людського розвитку. Історія наукового дослідження стикається з різними уявленнями про справедливість. Так, Т. Гоббс як прихильник патримоніальної справедливості урівнював підданих не у свободі, а в їх безправ'ї перед обличчям суверена. Сучасні погляди спираються на ідеї Дж. Локка, який вважав, що справедливість повинна забезпечити збереження фундаментального права людини на власність, яка в його розу-